

Lettische Wochenzeitung
LATVIJA

Nr. 6 (1013) 10. Februar 1962

Herausgeber: Lettische Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland e. V.

(Lettisches Zentralkomitee).

Redaktion: (24b) Eutln/Holst.,
Ferd.-Tönnles-Str. 11.

Druck: A. Ozolins Buchdruckerei, (24b) Eutln/Holst.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 6 (1013)

Sestdien, 1962. g. 10. februāri

Izdevējs Latviešu centrālā komiteja Vācijā Galvenais redaktors Oskars Kalējs. Apgāds un redakcija: (Mb) Eutln/Holst.

Ferd.-Tönnles-Str 11,
Deutschland. Tāl. M70.

Redaktori: Anglijā — A. Liepiņa, SO Taybridge Road, London. S. W. 11, tīlr BAT 070.

Zviedrijā — Jānis Rudzītis.
Byggmaestareg, I. C. Uppsala
Tāl. 44424, Postgiro 161907 .

Savādais siltums

KOKA MOZAIKAS MEISTARS JĀZEPS LĀCIS IZCINIJIS NEVIEN TIESĪBAS STRĀDĀT, BET IEGUVIS SAVIEM DARBIEM TIRGU

Altētinga (O. K.) — Mūsu tautai | sauksmes un pat slavinājumi aplieci-
nav trūcis īpatņi visos vēstures pos- | na, ka darbs nav bijis veltīgs." Lācis

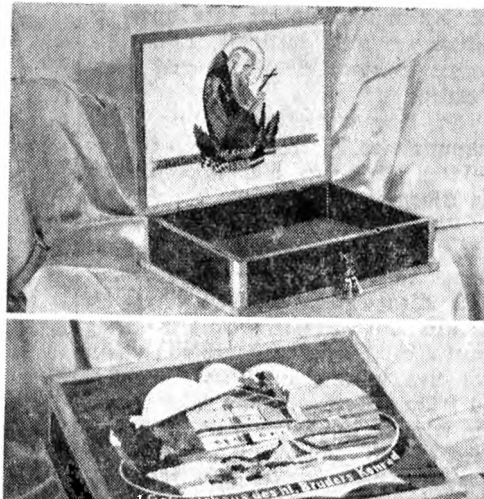
Jāzeps Lācis ar paša darināto muzikālo skapi

mos un visās šķirās. Daudzi nogri-
muši aizmirstībā, daudzi dzīvo mūsu
vidū nepamanīti un tikai saskaroties
atklājas viņu individuālais un sav-
rupība. Par izcilajiem īpatņiem jādo-
mā ciemojoties Altētingā pie savru-
pā, var teikt sava veida māks-
linieka, koka mozaikas meistara
Jāzeps Lācis. Pirmajā brīdī visu uzmanību aizņem pašā
koku veidotāja ārējā persona:
liels, plecīgs viņš sagaida cie-
miņu savas šaurās istabiņas
vidū, bet labsirdīgajās acīs un
varenajās, brūnajās ūsās, kas
pārspēj pat Jāņa Poruka savā
laikā labi koptās ūsās, guļ silts
smails. Šaurā istaba auksta un
vajag saberzēt rokas. To pa-
mana istabas saimnieks un pa-
vēž ar roku.

„Kad laukus klāj sniegs un
putenis auro gar pakšiem, kad
vienīgais vienrūšu lodziņš pār-
klāts ar biezu ledus kārtu un
termometrs nokritis zemu, tad

rāda vēstules un atsauksmes, ko gla-
bā archivā.

Koka mozaikas meistars darina
arī lietiskos priekšmetus. Īsts meis-
tardarbs ir mūzikas skapis, kur vie-
(Turpinājums 5. lpp.)

Osvalds Lācis

Nakts

Slēdz plakstus pārsmagos ciet dienas
gurdā acs.

Vēl blāzma pamalē, bet lēnām kopā
raujas,

Kā skropstas milzīgas, kam drīz būs
sakļaujas.

Un rūpes projām mēž naktis delnas
vēziens plats.

Vēl blāzma pamalē, bet lēnām kopā
raujas.

Kā sapnis pamodies skan dzidri meža
strads.

Un rūpes projām mēž naktis delnas
vēziens plats,

Kur mēness apstājies uz nosūnotas
kraujas.

Kā sapnis pamodies skan dzidri
meža strads.

Birst pārļaičības zelts no izšķērdīgas
saujās,

Kur mēness apstājies uz nosūnotas
kraujas

Un maigums šūpojas kā elpā zīda
mats.

Birst pārļaičības zelts no izšķērdīgas
saujās,

Strauts lāgiem ieguldzas pie sevis
smiedams pats.

Un maigums šūpojas kā elpā zīda
mats,

Un veņas ziedkausi un stiebrī rasā
skaujas.

Jauni pētījumi latviešu filoloģijā

Lundas universitātes Slavu (un baltu)
valodu institūts laidis klajā rakstu sēri-
jas Spraklīga Bidrag 16. sējumu (Lundā,
1961. g.). Tur, bez dažu zviedru, franču
un igauņu zinātnieku darbiem, publicēti
arī divu latviešu autoru raksti. Prof. Kārlis
Straubergs sniedzis plašāku apskatu
par baltu tautu koku kultu (Folketro om
baltisk trädskult); raksta beigās pievie-
nots kopsavilkums vācu valodā. Otrs
darbs ir daļa no nelaika doc. Kārļa Pluk-
ša doktora disertācijas (vācu valodā) —
Das Unkraut von Rudolf Blaumanis und
Peter Roseggers Gidel, der Verschenkte.
Tur rūpīgi salīdzināts Blaumana stāsts
Nezāle ar minēto Rozegera darbu. K.
Plukšs noskaidrojis, ka Blaumanis gan
sekojis šī vācu rakstnieka paraugam, ta-
ču savu darbu ar tā latvisko personāžu
sacerējis stipri patstāvīgi, pie kam kom-
pozīcija izveidota daudz drāmātiskāk nekā
Rozegeram.

Pieci jauni dzejnieki zem dienvidu krusta

**KVINTETS: ABELE JUN., BRĒDRICHS, LINDBERGS, PĻAVKALNS, SILKALNS.
SALAS APĢĀDS, 1961. VĀKU ZĪMEĪS IVARS LINDBERGS. 130 — 6 LAPP.**

Kvintets ir piecu jaunu Austrālijā dzī-
vojošu dzejnieku kopēja grāmata, ko vā-
rētu saukt arī par antoloģiju. Šie autori
kuŗu vecums ir robežās no 24—31 gadam,
publicējuši savus dzejoļus Austrālijas
latviešu izdevumos un piedalījušies turie-
nes rakstnieku sarīkojumos, bet savu
grāmatu vēl viņiem nav.

Krājumu izdevusi Latviešu preses ble-
driības Austrālijas kopa, un izdevumu
materiāli atbalstījis Lat-
viešu apvienības Austrā-
lijā Kultūras fonds. Sir-
nīgu ievadu grāmatai
rakstījis Jānis Sarma,
kas ir vecākais un jau-
nākais Austrālijā dzīvo-
jošo mūsu rakstnieku
saimē: vecākais ar sa-
viem 78 gadiem, bet jau-
nākais neizsmejāmā ra-
dišanas aktivitātē. Grā-
matu iespiedis savā
spiestuvē rakstnieks Mīntauts Egliņš. Tā-
dā kārtā nozīmīga Austrālijas latviešu
saimes daļa sadarbojusies, lai jauno au-
toru darbi varētu parādīties grāmatā.
Tās ir svētīgam mērķim veltītas pūles, jo
mūsu literatūras nākotne būs atkarīga
no jaunās maiņas izaugšanas, kāpēc katrs
autors apsvēicams trimdas rakstu pa-
saulē kā nākotnes apsolījums.

Jānis Sarma ievadā atzīst, ka 5 jau-
najiem autoriem, kaut viņi izauguši sve-
šā vidē, ir kopējas lezīmes ar latviešu
dzejas iepriekšējo tradīciju. Šis kopējais
elements ir konkrēti lietu skatīšanās,
kas raksturīga tiklīdz dainām, kā visu lai-
ku latviešu dzejniekiem. Trimda un sve-
šā vidē Kvinteta autoriem devusi šaubas,
skepsi, ironiju, kāpēc viens no grāmatas
autoriem — Kārlis Abele jun. savus laika
biedrus dēvē raksturīgā vārdā par šau-
bitāju paaudzi.

Jānis Sarma arī konstatē, ka svešumā
radušās asākas izteiksmes formas, sau-
sāka valoda. Izaugšana trimdā „slēpī sevī
dziļu tragismu, kas dažu ko ir salauzīs,
dažu ko pārveidojis, terobežojis, sašau-
rinājis” /8/. Jānis Sarma lēģa mūža gu-
drībā saredz, ka šīs paaudzes liktenis ap-
zīmīgo nevien tās pasaules skatījumu,
bet arī stilu.

Grāmatu lasot, rodas iespēds, ka jau-
no trimdas dzejnieku paaudze valrs nespēj
iesākt savu augšanu no tās vietas, kurā
hija nonākusi latviešu lirikas stila at-
tīstība līdz okupācijas gadiem. Vīpiem it
kā jāatīst atpakaļ, jāatsāk no kādas tālā-
kas vietas, tāpēc grāmatā ir daudz kilše-
ju, nolietotas dzejas mantas, kas vien-
mēr uzkrājas katras dzejas arsenālos, bet
ko autori ar asu valodas izjūtu prot at-
valrīt. Tādī sava laika jaunie autori kā
Veronika Strēlerte, Anna Dagda, Ingrīda
Vīksna, Vīlis Cedriņš, Velta Snīkere pra-
ta īenākt literatūrā bez kilšejām, turpre-
tī diezgan daudz nāktājas dzejas

mazāk sajūtama. Bruno Saulītis, kas vā-
cu okupācijas gados publicēja savu pir-
mo dzejoļu krājumu, gandrīz brīvu no
kilšejām, tagad kļuvis par sīkšpotāju, un
citi jaunie dzimtenes autori bieži vien
lieto dzejas mantu, ko jau savus 40 gadus
ilgi deldejuši t. s. „progresīvie dzejnieki”.
Deminutivs kā stila līdzeklis latviešu li-
rikālī bija miris kopš 50 gadiem. Vēlāk
tikal pa retam ar lielu meistaru prasmi
to mēdza atjauties Skalbe, Medenis, Strē-
lerte. Jauno autoru kolkē deminutivs pa-
liek nedzīvs, un labāk būs ne tā valrī-
ties.

Trimdas paaudzes dzejnieki aug ne ti-
kai latviešu, bet arī citu tautu lirikas
gaisotnē, un svešo iespaidu ieslēģšana lat-
viešu lirikas stilā atīstībā ir problēma
pati par sevi. Līdz šim to vīsekmīgāk
pratuši risnāt jaunie dzejnieki, kas au-
guši Amerikā — Olafs Stāmbars, Gunārs
Saliņš, Linards Tauns un Anrējs Pablo
Mierkalns Francijā. Kvintetā dzejniekiem
šai ziņā nav patstāvīgu meklējumu, bet
viņi bieži seko Amerikas kolģegu parau-
ģiem.

Kvinteta autori nav identiski piecīši,
kuŗu sejas pazustu kādā pelēcīgā vīspā-
rinājumā. Gatavākle no vīpiem jau rāda
savas individuālas lezīmes, kas dod cerī-
bas sagaldīt no vīpiem izaugam dzejnie-
kus.

Kārlis Abele jun. iet sava neģalka tē-
va pēdās, sekodams vienlāģīgi zinātnie-
ka un dzejnieka aicinājumam. Ja tēvam
nodošanās balādei bija dvēseles polārizā-
cijas dlktēta, lai ar balādes mistikas ele-
mentu līdzsvarotu eksakto dabīznātnieka
skatījumu, tad dēļa pirmajos dzejoļos vē-
rojama tieksme savrītīt dzejnieka un zi-
nātnieka skata punktus vienā fokusā.
Dažs dzejoļis, kā Sonets pārkameņoju-
mam (20. lpp.), ir ģeologa pieredzes līris-
kā atbāiss. Citos dzejoļos dzejnieka un zi-
nātnieka skatījumu apvieno kaislīga vēlē-
šanās pārbaudīt vīspārļepemtos sprīde-
dumus un nesaudzīgi apšaubīt tos, kam
zudīs patiesības segums vai kas „valkā
sirmus kilšeju mēģelus” (34. lpp.). Katrāl
jaunāļ paaudzeļ raksturīģais dedzinoģais
jautājums: Kam lai ticam? (35. lpp.) ilcis
Kārlim Abelem savus vīģengādnīekus dē-
vēt par šaubītāju paaudzi.

Kārlis Abele ir gatavāks brīvajā pantā,
kas atrasa vīģa iztēli un vedina uz spilģ-
tiem formulējumiem. Atskaņotāģas četr-
rīndās arī ap vīģu diezģan bieģi plīģo
„sīrmie kilšeju mēģeli”: laimes zieda zelta
lapas, skumģu straume (23.), vīģbulīģi zīģus
ziedus veģ (16.), Mīrdģ Lietus lāģes tavos
matos, kā pēģles, mēģna samta skautas
(15.).

Īnāram Brēdrīcham šaubu vietā stāģas
ironija, bet tas vēl nenozīmē, ka vīģā jau
būģu nobriedusi pārlēcīģa kaut ko eso-
ģu norādīt jaunu vēģģību vārdā. Vīģa
rīndās daudz rotāģģības, kuŗal pieskaitāģi